

Lahden seudun joukkoliikennelautakunta

Päätöspäivämäärä 18.03.2025 § 21

Lahden kaupunki, Lahden seudun joukkoliikennelautakunta, 18.03.2025

§ 21

Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

828/03.00.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

joukkoliikennepäällikkö Lauri Jokinen p. 050 320 0101

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla joukkoliikennelautakunta tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Lahden seudun joukkoliikennelautakunta päättää antaa perusteluosassa esitetyn lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi.

Samalla joukkoliikennelautakunta tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevasta lainsäädännöstä.

Rautatieliikenteen toimivaltaa koskeva lainsäädäntö perustuu EU:n palvelusopimusasetukseen, jonka tavoitteena on luoda edellytykset julkisen

liikenteen kilpailulle ja tehokkuudelle. Suomessa rautatieliikenteen järjestämisestä vastaa pääasiassa Liikenne- ja viestintäministeriö, ja lähiliikenteessä myös Helsingin seudun liikenne (HSL). Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti halutaan edistää kilpailua rautatieliikenteessä ja mahdollistaa alueellisille viranomaisille ostoliikenteen järjestäminen.

Nykyisin rautatieliikenteen toimivalta kuuluu Liikenne- ja viestintäministeriölle, joka vastaa valtakunnallisen henkilöjunaliikenteen hankinnoista. HSL järjestää junaliikennettä pääkaupunkiseudulla. Kilpailun avaamisesta huolimatta VR on edelleen ainoa toimija Suomen henkilöjunaliikenteessä. Suomen rautatieliikenteessä noudatetaan ns. Open Access -mallia, mutta se ei ole tuonut kilpailua, kuten muissa Euroopan maissa on tapahtunut. Rautatieliikenteen sääntelyelin toimii tällä hetkellä Liikenne- ja viestintäviraston alaisuudessa.

Esityksen tavoitteet on:

- Mahdollistaa alueellisille viranomaisille ostoliikenteen järjestäminen ja kilpailun lisääminen
- Parantaa eri joukkoliikennemuotojen yhteensovittamista
- Selkeyttää rautatieliikenteen toimivaltuuksia ja parantaa sääntelyn läpinäkyvyyttä
- Vahvistaa markkinoiden tasapuolisuutta ja syrjimätömyyttä kilpailun lisääntyessä

Esityksen keskeiset ehdotukset:

- Rautatieliikenteen toimivallan siirtäminen Liikenne- ja viestintäministeriöltä Liikenne- ja viestintävirastolle
- Uusien alueellisten viranomaisten mahdollistaminen
- Sääntelyelimen siirtäminen Liikenne- ja viestintäministeriöltä Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteyteen
- Hankintamenettelyn selkeyttäminen ja kilpailun avoimuuden lisääminen
- Rikosrekisterilain päivitys

Esityksen mukaan alueellisten viranomaisten osallistuminen rautatieliikenteen palveluiden järjestämiseen tarkoittaisi myös rahoitusvastuun jakautumista valtion ja kuntien kesken. Esityksen mukaan myös Liikenne- ja viestintäviraston toimiessa toimivaltaisena viranomaisena kuntien rahoitusosuus kasvaa, mikäli halutaan ylläpitää nykyistä palvelutasoa.

Seudulliselle viranomaiselle on asetettu ehtoja, jotta se voidaan hyväksyä rautatieliikenteen toimivaltaiseksi viranomaiseksi.

- Palvelutaso tulee olla suunniteltu siten, että se sovitetaan yhteen muun rautatieliikenteen sekä muiden liikennemuotojen kanssa
- On esitettävä selvitys siitä, miten alueellinen henkilöjunaliikenne vaikuttaa infrastruktuuriin ja mitä investointeja ja muutoksia se vaatii
- Hakijan on osoitettava, että sillä on todellinen ja syrjimätön pääsy liikenteeseen sopivaan junakalustoon
- Viranomaisen on tehtävä ja osoitettava selkeät päätökset rahoituksen järjestämisestä ja takaamisesta koko sopimuskauden ajaksi
- Kuntien välinen sopimus palvelujen järjestämisestä ja kustannustenjaosta
- Hankinnat tulee pystyä kilpailuttamaan avoimesti ja syrjimättömästi, ellei ole perusteltua syytä käyttää muuta hankintamenettelyä
- Viranomaisen tulee noudattaa rautatieliikenteeseen liittyviä säädöksiä sekä esteettömyysvaatimuksia

Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan lausunto

Lahden seudun joukkoliikennelautakunta pitää hyvänä rautatieliikenteen toimivallan keskittämistä valtakunnalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle. Toimivallan keskittäminen mahdollistaa kustannustehokkaammin eri seutujen liikenteen suunnittelun ja raidekapasiteetin yhteensovittamisen. Lahden seudun joukkoliikennelautakunta pitää tärkeänä tulevien toimivaltaisten viranomaisten keskinäistä yhteistyötä, jolla voidaan mahdollistaa toimivalta-alueiden välinen raideliikenne.

Lahden seudun joukkoliikennelautakunta pitää tärkeänä, että raideliikenteen toimivaltaisiin viranomaisiin on tulevaisuudessa mahdollista tehdä muutoksia.

Joukkoliikenteen kehittämisen kannalta on tärkeää seutujen kuuleminen ja niiden tarpeiden huomioon ottaminen raideliikenteen kilpailutuksissa ja suunnittelussa. Suunnittelussa tulisi huomioida seutujen välisen matkustuksen lisäksi myös seudun sisäisen liikkumisen tarpeet. Lisäksi esimerkiksi lippu- ja maksujärjestelmä tulisi yhteensovittaa seutujen kanssa yhteensopivaksi, jolla pystytään edistämään sujuvia matkaketjuja.

Rautatieliikenteen rahoituksen osalta Lahden seudun joukkoliikennelautakunta toteaa, että valtio ei voi edellyttää kuntien osallistumista rahoitukseen edes nykyistä palvelutasoa ylläpitääkseen vaan rautatieliikenteen ja infran ylläpidon sekä kehittämisen rahoitus tulisi osoittaa kokonaisuudessaan valtiolta. Joukkoliikenteen valtionavustusten leikkaaminen aiheuttaa jo nykyisellään haasteita säilyttää joukkoliikenteen nykyinen palvelutaso. Suunta on ristiriidassa esimerkiksi ilmastotavoitteiden kanssa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausunto toimitettava liikenne- ja viestintäministeriölle 14.3.2025 mennessä lausuntopalvelun (www.lausuntopalvelu.fi) kautta tai lähettämällä sähköisesti osoitteeseen kirjaamo.lvm@gov.fi. Saatteessa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/3785/2024.